

Diyaret İşleri Başkanlığı Bünyesinde Genç Kızlara Yönelik Faaliyetler Düzenleyen Din Görevlilerinin Özellikleri*

Merve Sertbaş

0009-0002-2526-2210

Erciyes Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Din Eğitimi Anabilim Dalı, Kayseri, Türkiye

ror.org/047g8vk19

msertbas05@hotmail.com

Süleyman Akyürek

0002-0002-8427-5030

Erciyes Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Din Eğitimi Anabilim Dalı, Kayseri, Türkiye

ror.org/047g8vk19

akyureks@erciyes.edu.tr

Öz

Gençlik dönemi; fizyolojik, biyolojik değişmelerle beraber ruhsal olarak değişim ve gelişmelerin yaşandığı çalkantılı bir dönemdir. Bireyin çevresini ve kendisini sorgulayarak yeniden anlamlandırıp bireysel kimliğini inşa ettiği bu dönemde gençler pek çok sorunla yüz yüze gelmektedir. İçinde bulunduğu topluma göre farklılaşmakla beraber gençliğin bazı genel problemleri vardır. Sosyal, psikolojik, biyolojik, kültürel vb. sorunlarla karşılaşabilmektedir. Geleceğimizin mimarı olan gençlerin yaşadığı sıkıntıları, karşılaştıkları sosyal sorunları yok saymak; onlarla iletişim bağı koparıp onları kendi sorunlarıyla baş başa bırakmak mümkün değildir. Gençlik toplumun istikbalidir ve asla ihmal edilmemelidir. Gençlerin sorun ve ihtiyaçlarına resmi ve sivil pek çok kuruluş duyarsız kalmamıştır. Gençliğe yönelik ve genç nesli ihya edecek çalışmalar ortaya konulmuştur. Ülkemizde resmi yaygın din eğitimi kurumu olan Diyanet İşleri Başkanlığı da gençlere yönelik çeşitli alanlarda din hizmeti sunmaktadır. Başkanlık bünyesinde gençlere yönelik ilmi, sosyal ve kültürel faaliyetleri düzenleyen din görevlilerini nitel yöntemle inceleyen kapsamlı akademik bir çalışma bulunmamaktadır. Bu çalışmada Başkanlık bünyesinde 2018-2020 yılları arasında genç kızlara yönelik faaliyetleri düzenleyen din görevlilerinin özelliklerini değerlendirmek amaçlanmıştır. Araştırma verileri kurum bünyesindeki gençlik koordinatörlüğü faaliyetlerine rehberlik edebilir, yeni düzenlemeler getirilmesine katkı sağlayabilir. Bu çalışma nitel bir çalışmadır. Durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. Maksimum çeşitlilik örnekleme doğrultusunda Nevşehir ve Aksaray'dan 30 kadın din görevlisi ve 40 genç kız olmak üzere toplam 70 katılımcı belirlenmiştir. Etik kurul izni alınarak iki aylık bir süreçte (temmuz ve ağustos) katılımcılarla görüşmeler yapılmıştır. Katılımcılarla yapılan görüşmelerden elde edilen veriler doğrultusunda gençlik faaliyetlerini düzenleyen din görevlilerinin özellikleri belirlenmiştir. Bu özellikler ilgili başlık altında ele alınarak yorumlanmıştır. Faaliyetlerin daha etkili ve verimli yürütülmesi adına bazı öneriler sunulmuştur. Araştırma sonucunda faaliyetlerin gençlerin ilgi, ihtiyaç ve beklentileri doğrultusunda düzenlenebilmesi için din görevlileri arasında yapılan

görevlendirmelerde dikkat edilmesi gereken hususlar ortaya konulmuştur. Gençlik faaliyetleri için din görevlilerinden oluşan özel bir kadro tahsis edilmesi tavsiye edilmiştir. Gençlik faaliyetlerinde görevli din görevlilerinin olumlu kişilik özelliklerini, iletişim becerilerini ve eğitim-öğretim yeterliliklerini geliştirmeye yönelik hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlere ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler

Din Eğitimi; Din Görevlilerinin Özellikleri; Diyanet İşleri Başkanlığı; Gençlik Faaliyetleri; Genç Kızlar

Öne Çıkanlar

- Gençlik faaliyetlerini düzenleyen din görevlilerinin özelliklerini tespit etmeye ve değerlendirmeye yönelik bilimsel çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.
- Katılımcılar faaliyetleri düzenleyen din görevlilerinin olumlu kişilik özelliklerine, bilgi yeterliliği ve eğitim-öğretim düzeyine dikkat çekmiştir.
- Katılımcılardan kadın din görevlilerinin mezuniyeti, statüsü, görev yeri, alanı ve süresine; genç kızların da eğitim durumuna ilişkin veriler elde edilmiştir.
- Gençlik faaliyetlerinde yer alan din görevlilerinin yeterliliklerini geliştirmeye yönelik hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimler önem taşımaktadır.

Atıf Bilgisi

Sertbaş, Merve – Akyürek, Süleyman. “Diyanet İşleri Başkanlığı Bünyesinde Genç Kızlara Yönelik Faaliyetler Düzenleyen Din Görevlilerinin Özellikleri”. *Eskiye*ni 53 (Haziran 2024), 605-633.

Makale Bilgileri

Etik Beyan

* Bu çalışma Prof. Dr. Süleyman Akyürek danışmanlığında Ocak 2023 tarihinde tamamladığımız “Genç Kızlara Yönelik Düzenlenen Yaygın Din Eğitimi Faaliyetlerinin Değerlendirilmesi (Nevşehir ve Aksaray İl Müftülükleri Örneği)” başlıklı yüksek lisans tezi (Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri, 2023) esas alınarak hazırlanmıştır.

Etik Kurul İzni

Etik onay, Erciyes Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu tarafından verilmiş olup 28.06.2022 tarihli ve 288 numaralıdır.

Geliş Tarihi

31 Aralık 2023

Kabul Tarihi

27 Haziran 2024

Yayın Tarihi

30 Haziran 2024

Hakem Sayısı

İki İç Hakem - İki Dış Hakem

Değerlendirme

Çift Taraflı Kör Hakemlik

Etik Beyan

Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde etik ilkelere uyulmuştur.

Benzerlik Taraması

Yapıldı - Turnitin - [intihal.net](https://www.intihal.net)

Çıkar Çatışması

Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Finansman

Herhangi bir fon, hibe veya başka bir destek alınmamıştır.

Etik Bildirim

eskiyenidergi@gmail.com

Yazar Katkıları

Araştırmanın Tasarımı (CRedit 1)	Yazar-1 (%55) - Yazar-2 (%45)
Veri Toplanması (CRedit 2)	Yazar-1 (%70) - Yazar-2 (%30)
Araştırma - Veri Analizi- Doğrulama (CRedit 3-4-6-11)	Yazar-1 (%60) - Yazar-2 (%40)
Makalenin Yazımı (CRedit 12-13)	Yazar-1 (%80) - Yazar-2 (%20)
Metnin Tashihi ve Geliştirilmesi (CRedit 14)	Yazar-1 (%90) - Yazar-2 (%10)

S. Kalkınma Amaçları

4 Nitelikli Eğitim

Lisans

CC BY-NC 4.0

Characteristics of Religious Officials Organizing Activities for Young Girls within the Presidency of Religious Affairs*

Merve Sertbaş

0009-0002-2526-2210

Erciyes University, Faculty of Theology, Department of Religion Education, Kayseri, Türkiye

ror.org/047g8vk19

msertbas05@hotmail.com

Süleyman Akyürek

0000-0002-8427-5030

Erciyes University, Faculty of Theology, Department of Religion Education, Kayseri, Türkiye

ror.org/047g8vk19

akyureks@erciyes.edu.tr

Abstract

Youth is a turbulent period of physiological and biological changes as well as spiritual changes and developments. In this period when the individual questions his/her environment and himself/herself and constructs his/her individual identity, young people face many problems. Depending on the society in which they live, youth have some general problems. Social, psychological, biological, cultural, etc. problems can be encountered. It is not possible to ignore the troubles and social problems faced by young people, who are the architects of our future; it is not possible to break the bond of communication with them and leave them alone with their own problems. Youth is the future of society and should never be neglected. Many governmental and non-governmental organizations have not remained insensitive to the problems and needs of young people; they have put forward activities for the youth and to revive the young generation. The Presidency of Religious Affairs, the official non-formal religious education institution in Turkey, also provides religious services for young people in various fields. There is no comprehensive academic study that qualitatively examines the religious officials who organize scientific, social and cultural activities for young people within the Presidency. This study aims to evaluate the characteristics of religious officials who organized activities for young girls between 2018-2020 within the Presidency. Research data can guide the youth coordinatorship activities within the organization and contribute to the introduction of new regulations. This study is a qualitative research. Case study method was used. In line with maximum diversity sampling, a total of 70 participants, 30 female religious officials and 40 young girls, were selected from Nevşehir and Aksaray. Ethics committee permission was obtained and individual interviews were conducted with the participants over a two-month period (July and August). In line with the data obtained from the interviews with the participants, the characteristics of religious officials who organize youth activities were determined. These characteristics are discussed and interpreted under the relevant heading. Some suggestions have been made for more effective and efficient execution of the activities. As a result of the research, the issues that should be considered in the assignments made among religious

officials in order to organize activities in line with the interests, needs and expectations of young people were revealed. It was recommended to allocate a special cadre of religious officials for youth activities. There is a need for pre-service and in-service trainings to improve the positive personality traits, communication skills and educational competencies of religious officials in charge of youth activities.

Keywords

Religious Education, Characteristics of Religious Officers, Directorate of Religious Affairs, Youth Activities, Young Girls

Highlights

- Scientific studies are needed to identify and evaluate the characteristics of religious officials who organize youth activities.
- Participants drew attention to the positive personality traits, knowledge and education and training competence of the religious officials organizing the activities
- Data were obtained from the participants regarding the graduation, status, place of duty, field and duration of the female religious officials, and the educational status of the young girls.
- Pre-service and in-service trainings to improve the competencies of religious officials involved in youth activities are important.

Citation

Sertbaş, Merve – Akyürek, Süleyman. “Young People’s Views and Expectations of Mosque Youth Center Collaborative Services Managed by Presidency of Religious Affairs: The Case of Istanbul”. *Eskiyeni* 53 (June 2024), 605-633.

Article Information

<i>Ethical Statement</i>	* This study is based on the master's thesis titled "Evaluation of Non-formal Religious Education Activities Organized for Young Girls (The Case of Nevşehir and Aksaray Provincial Mufti's Offices)" (Erciyes University, Institute of Social Sciences, Philosophy and Religious Sciences, 2023) completed in January 2023 under the supervision of Prof. Dr. Süleyman Akyürek.	
<i>Ethics committee approval</i>	Ethical approval was granted by Erciyes University Social and Human Sciences Ethics Committee and dated 28.06.2022 and numbered 288.	
<i>Date of submission</i>	31 December 2023	
<i>Date of acceptance</i>	27 June 2024	
<i>Date of publication</i>	30 June 2024	
<i>Reviewers</i>	Two Internal & Two External	
<i>Review</i>	Double-blind	
<i>Plagiarism checks</i>	Yes – Turnitin - intihal.net	
<i>Conflicts of Interest</i>	The Author(s) declare(s) that there is no conflict of interest	
<i>Grant Support</i>	No funds, grants, or other support was received.	
<i>Complaints</i>	eskiyenidergi@gmail.com	
<i>Author Contributions</i>	Conceptualization (CRediT 1)	Author-1 (%55) - Author-2 (%45)
	Data Curation (CRediT 2)	Author-1 (%70) - Author-2 (%30)
	Investigation - Analysis - Validation (CRediT 3-4-6-11)	Author-1 (%60) - Author-2 (%40)
	Writing (CRediT 12-13)	Author-1 (%80) - Author-2 (%20)
	Writing – Review & Editing (CRediT 14)	Author-1 (%90) - Author-2 (%10)
<i>S. Development Goals</i>	4 Quality Education	
<i>License</i>	CC BY-NC 4.0	

Giriş

Toplumda geniş bir kitleye din hizmetleri sunan Diyanet İşleri Bakanlığı gençlerin sorunlarına ve ihtiyaçlarına da duyarsız kalmamıştır. Gençlerdeki dini ve ahlaki sorunların çözümüne yardımcı olmak; onların bilgi, erdem, adalet vb. insani duygularla donanmasına katkı sağlamak; ruhen ve bedenen dinamik, iyi yetişmiş bir gençliğe ulaşmak amacıyla Başkanlığın gençlere yönelik düzenlediği pek çok faaliyetler bulunmaktadır. 2018 yılı Mevlid-i Nebi Haftasında “Hz. Peygamberimiz (sav) ve Gençlik” temasını müteakip “Gençliğe Değer Projesi” faaliyete başlayarak Diyanet İşleri Başkanlığının gençlere yönelik faaliyetleri de ivme kazanmıştır. Proje kapsamında her bir din görevlisi en az 10 gence ulaşip onlarla dini, sanatsal, sosyal ve kültürel etkinlikleri yıl boyunca düzenleyerek gençlerle aralarında gönül köprüsü oluşturması amaçlanmıştır.

2018-2019 eğitim öğretim yılından itibaren gençlik koordinatörleri rehberliğinde din görevlileri tarafından Gençliğe Değer Projesi yürütülmektedir. Bu yeni projenin yanı sıra Başkanlık bünyesinde gençlere yönelik çeşitli faaliyetler düzenlenmektedir. Bunlar: gençlerle sabah namazı buluşmaları, bilgi yarışmaları, gençlerle baş başa programı, gençlik merkezi programları, Kuran kursları, manevi danışmanlık hizmetleri, hafızlık eğitimi, çalıştaylar, sportif etkinlikler, okuma grupları, cami etkinlikleri, kamplar, bağımlılıkla mücadele, yazımda kardeşlik var, din istismarı ile mücadele, öğrenci barınma hizmetleri vb.dir. Bu faaliyetler içerisinde ilmi, sosyal ve kültürel faaliyetler ağırlıklı olarak yer almaktadır.

1. Amaç ve Önem

Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde görevli olan personeliyle 81 il ve 913 ilçede hizmet yürütmekte ve gençlere yönelik çeşitli faaliyetler düzenlemektedir. Başkanlığın gençlere yönelik düzenlediği ilmi, sosyal ve kültürel faaliyetleri nitel yöntemle inceleyen kapsamlı akademik bir çalışma bulunmamaktadır. Bu durum alanında önemli bir yere sahip olan ve resmi olarak yaygın din eğitimi faaliyeti yürüten bir kurum olan Başkanlığın faaliyetlerinin bilimsel yaklaşımla ele alınmasını gerekli kılmıştır. Bu çalışmayla katılımcı genç kızlar ve kadın din görevlilerinin görüşleri doğrultusunda 2018-2020 yılları arasında gençlere yönelik yaygın din eğitimi faaliyetlerini düzenleyen din görevlilerinin özelliklerini tespit etmek ve din eğitimi faaliyetlerinin etkinliği bakımından incelemek amaçlanmıştır.

2. Yöntem

Bu çalışma nitel bir araştırmadır. Nitel araştırma, sosyal olay ve olguları buldukları çevre içerisinde araştırıp anlamaya ve daha önceden toplanan bilgilerden hareketle bilinmeyen birtakım hususları açıklamaya çalışan araştırmadır.¹ Nitel araştırma desenlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Durum çalışmasında bir duruma ilişkin etkenler (ortam, bireyler, olaylar, süreçler vb.) bütüncül yaklaşımla araştırılır, ilgili durumu nasıl etkiledikleri ve ilgili durumdan nasıl etkilendikleri üzerine odaklanılır.²

2.1. Veri Toplama Araçlarının Geliştirilmesi ve Verilerin Toplanması

Bu çalışmada veri toplama tekniklerinden yarı yapılandırılmış görüşme tercih edilmiştir. Bazı soruların önceden belirlendiği bazılarının ise açık uçlu olarak bırakıldığı yarı

¹ Ali Yıldırım - Hasan Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (Ankara: Seçkin Yayınları, 2018), 289.

² Robert K. Yin, *Durum Çalışması Araştırma Uygulamaları*, çev. İlhan Günbayı (Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık, 2017), 9-12.

yapılandırılmış görüşme ile zengin ve kapsamlı bilgi toplanabilmektedir. Araştırmamızda genç kızlara yönelik yaygın din eğitimi faaliyetlerini düzenleyen din görevlilerinin özelliklerini tespit etmek amacıyla katılımcı kadın din görevlilerine ve genç kızlara “Gençlik faaliyetlerini hangi özelliklere sahip din görevlileri düzenlemektedir?” ve “Gençlik faaliyetlerini düzenleyen din görevlilerinin öne çıkan özellikleri nelerdir?” soruları yöneltilmiştir.

Günümüz araştırmalarında çevrimiçi araçlar önemli bir yer tutmaktadır. Nitekim internet yoluyla yapılan araştırmalar zaman, mekân ve uzak mesafeler konusunda araştırmacıya kolaylık sağlar. Araştırmamız kapsamında katılımcılarla yapılan görüşmeler pandemi sürecinin etkileri ve mesafe uzaklığı sebebiyle çevrimiçi araçlar yoluyla gerçekleştirilmiştir. Katılımcılarla WhatsApp, Facebook ve Zoom araçları kullanarak görüşmeler yapılmıştır. Etik kurul izni alınarak iki aylık bir süreçte (temmuz ve ağustos) görüşmeler tamamlanmıştır. Öncelikle pilot görüşmeler yapılmıştır. Pilot görüşme ile görüşme sorularını ve araştırmanın uygulama aşamasını test etmek ve ihtiyaç duyulan düzenlemeleri tespit etmek amaçlanmıştır. Mülakatların öncesinde katılımcı kadın din görevlileri ve genç kızlar araştırmanın amacı, kapsamı, önemi ve yöntemi hakkında bilgilendirilmiştir ve gönüllü olurları alınmıştır.

Araştırmamızda güvenilirliği ve geçerliği sağlamak üzere bazı tedbirler alınmıştır. Bunlar: amaçlı örneklem seçimi, meslektaş teyidinin alınması, katılımcı teyidinin alınması, yöntem ve verilerin analiz süreçlerinin araştırmada ayrıntılı olarak belirtilmesi ve araştırma sürecinde etik ilkelere bağlı kalınmasıdır. Katılımcı teyidi sayesinde ifadelerde düzenlemeler yapmak, eksik anlaşılan yerleri tamamlamak ve doğruluğunu teyit etmek hedeflenmiştir.

2.2. Verilerin Analizi

Araştırma verilerin analizinde betimsel analiz kullanılmıştır. Toplanan veriler sistematik biçimde (belirlenen kategori, tema, kodlar doğrultusunda) ve literatür ışığında betimlenerek açıklama, yorumlama ile sonuca ulaşmaya çalışılmıştır. Betimsel analizin ilk aşamasında kodlar, kategori ve tema belirlenir. Araştırmaya dair kavramsal bir çerçeve olmadığı için kodlar, kategori ve tema görüşmeden önce değil; katılımcılarla yapılan görüşme verilerinden yola çıkarak belirlenmiştir. Bu çerçevede alt probleme ve görüşme verilerine bağlı kalınarak 3 tema ve 11 kod oluşturulmuştur. Araştırma kapsamında yapılan görüşmelerden elde edilen veriler Nvivo 12 programında ilgili kodlara ve kategorilere göre gruplandırılmıştır. Bu veriler literatür doğrultusunda yorumlanmıştır. Bu çalışmaya dair tema ve kodlara aşağıdaki tabloda yer verilmiştir:

Tablo 1. Diyanet İşleri Başkanlığı Bünyesinde Genç Kızlara Yönelik Faaliyetler Düzenleyen Din Görevlilerinin Özelliklerine İlişkin Tema ve Kodlar

TEMALAR	KODLAR
1. Din Görevlilerinin Olumlu Kişilik Özellikleri	1.1. Yardımsever ve Merhametli Olmaları 1.2. Sorumluluk Bilinci 1.3. Güler Yüzlü Olmaları 1.4. Fedakâr Olmaları 1.5. Empati Yapabilmeleri 1.6. Samimi ve Güvenilir Olmaları 1.7. Sevgi Dolu Olmaları 1.8. Genç Ruhlu, Enerjik ve Heyecanlı Olmaları
2. Din Görevlilerinin Bilgi Yeterliliği	2.1. Bilgi Yeterliliği
3. Din Görevlilerinin Eğitim-Öğretim Yeterlilikleri	3.1. Öğretim Yöntemi Yeterliliği 3.2. İletişim Yeterliliği

2.3. Çalışma Grubu

Araştırmada durumların derinlemesine çalışılmasına olanak veren amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Örneklem için araştırmanın ekonomiklik ilkesi gereği “kolay ulaşılabilir durum örnekleme” benimsenmiştir. Araştırmacının mesleğini icra ettiği Aksaray ili ve mesafe yakınlığından Nevşehir ili tercih edilmiştir. Aynı zamanda örnekleme seçme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik ile kartopu örneklemesinden de yararlanılmıştır. Örneklem grubundaki katılımcı bayan din görevlilerinin mezuniyet, hafızlık durumu, görev yeri, alanı ve süresinde; genç kızların ise öğrenim durumu, üniversite bölümü, memleketi gibi özelliklerinde çeşitlilik gözetilmiştir. Katılımcı olarak Nevşehir’den 15 kadın din görevlisi, 20 genç kız; Aksaray’dan 15 kadın din görevlisi, 20 genç kız olmak üzere toplamda 70 katılımcıyla yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Çalışma kapsamında görüşme yapılan katılımcıların kimlik gizliliğini sağlamak için kadın din görevlilerine D1, D2...D30; genç kızlara ise G1, G2...G40 şeklinde kodlar verilmiştir.

3. Sınırlılıklar

Araştırmanın sınırlılıkları beş temel durum üzerinden biçimlenmiştir: Birincisi araştırmanın çalışma grubuyla ilgilidir. Başkanlık bünyesindeki gençlik faaliyetleri nitelik ve nicelik olarak cinsiyete göre değişiklik göstermektedir. Araştırmanın kapsamını sınırlandırmak için sadece genç kızlara yönelik faaliyetler incelenmiştir. Ayrıca Müftülük yetkilileri ve katılımcılarla yapılan görüşmeler doğrultusunda genç kızlara yönelik faaliyetlerin çoğunlukla kadın din görevlileri tarafından düzenlendiği tespit edilmiştir. Çalışma grubu kadın din görevlileri ve genç kızlarla sınırlı tutulmuştur.

İkinci sınırlılık konuyla ilgilidir. Araştırmada gençlere yönelik düzenlenen ilmi, sosyal ve kültürel faaliyetler incelenmiştir. Bu çerçevede Başkanlığın gençlere yönelik manevi rehberlik ve danışmanlık hizmetleri, gençlik çalıştayları, bağımlılıkla mücadele, din istismarı ile mücadele, barınma hizmetleri ve *Yazında Kardeşlik Var* faaliyetlerine bu

araştırmada yer verilmemiştir. Katılımcı genç kızların ve kadının görevlilerinin ifadelerinde bu faaliyetlere ilişkin veriler de bulunmamaktadır.

Üçüncüsü zamanla ilgilidir. Araştırma Başkanlığın 2018-2020 yılları arasında gençlere yönelik düzenlediği faaliyetlerin incelenmesiyle sınırlıdır. Sınırlılıklardan diğeri ise yöntemle ilgilidir. Veri toplama yöntemi olarak sadece mülakat (bireysel görüşmeler) kullanılmıştır. Anket, gözlem vb. yöntemlere yer verilmemiştir. Sınırlılıkların sonucunu ise verilerin analiziyle ilgilidir. Verilerin analizinde araştırmanın kavramsal çerçevesi katılımcı din görevlisi ve genç kızlarla yapılan görüşmelerden elde edilen veriler doğrultusunda oluşturulmuştur. Dolayısıyla tezin içeriği ve kategori-tema-kodlar katılımcıların görüşüyle sınırlıdır.

4. Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir. Katılımcı genç kızlara ve kadın din görevlilerine yöneltilen “Gençlik faaliyetlerini hangi özelliklere sahip din görevlileri düzenlemektedir?” ve “Gençlik faaliyetlerini düzenleyen din görevlilerinin öne çıkan özellikleri nelerdir?” görüşme sorularının yanıtı doğrultusunda üç alt tema oluşturulmuştur. Araştırmanın alt temaları: olumlu kişilik özellikleri, bilgi donanımı ve eğitim-öğretim düzeyidir. Her bir alt temaya ilişkin ilgili başlık altında iki farklı tabloya yer verilmiştir. Bu tablolarda konuya ilişkin görüş belirten kadının görevlilerine ve genç kızlara ilişkin bazı bilgiler ve bu bilgilere dair yorumlar yer almaktadır. Araştırmamızda her bir katılımcının görüşüne yer vermek yerine, alt temayı en iyi yansıtabilen bazı görüşler doğrudan alıntılanmış ve literatür doğrultusunda değerlendirilmiştir.

4.1. Din Görevlilerinin Olumlu Kişilik Özellikleri

Nitelikli bir din görevlisinde aranan temel niteliklerin başında olumlu kişilik özellikleri yer almaktadır. Din görevlisinin topluma önder, örnek ve rehber bir konumda olması sebebiyle bu özelliklere sahip kendini gerçekleştirmiş bireyler olması önem taşımaktadır.³ Gençlik faaliyetlerini düzenleyen din görevlilerinin olumlu kişilik özelliklerine ilişkin açıklamada bulunan katılımcılara ilişkin bazı bilgilere aşağıdaki tablolarda yer verilmiştir:

³ Zafer Gökçakan - Nurcan Gökçakan, “Öğretmen Yetiştirmede Olumlu Kişilik Özellikleri Kazandırma İşlevi”, *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi Özel Sayı 11* (1999), 206-209.

Tablo 2: Gençlik Faaliyetlerini Düzenleyen Din Görevlilerinin Olumlu Kişilik Özelliklerine İlişkin Görüş Belirten Katılımcılara Ait Bazı Bilgiler (Kadın Din Görevlileri)

ALT TEMALAR	MEZUNİYET DURUMU						GÖREV ALANI	GÖREV STATÜSÜ				GÖREV YERİ		GÖREV YILI				
	İl	Neveşehir	Aksaray	Ön Lisans	Lisans	Lisansüstü		İhtiyaç Odaklı	4-6 Yaş	Hafızlık	Vaiz	Fahri	Sözleşmeli	Kadrolu	Merkez	Merkez	1-5 Yıl	5-10 Yıl
Yardımsaver ve Merhametli Olmaları	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sorumluluk Bilinci	8	7	6	8	1	13	1	-	1	-	-	1	1	2	-	-	-	15
Güler Yüzlü Olmaları	1	1	2	-	-	2	-	-	-	1	-	1	1	1	1	1	-	1
Fedakâr Olmaları	2	4	2	4	-	4	1	1	-	1	-	5	5	1	1	1	1	4
Empati Yapabilmeleri	1	1	-	1	1	-	1	-	1	-	1	1	1	1	1	1	1	-
Samimi ve Güvenilir Olmaları	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1
Sevgi Dolu Olmaları	-	4	2	2	-	2	1	-	1	1	-	3	4	-	1	1	1	4
Genç Ruhlu, Enerjik ve Heyecanlı Olmaları	3	3	3	2	1	2	-	2	1	-	3	3	3	3	1	2	3	3
TOPLAM	16	20	9	10	2	11	3	3	3	3	4	9	15	6	5	5	5	13

Yukarıdaki tabloya bakıldığında gençlere yönelik faaliyetleri yardımsever ve merhametli olan din görevlilerinin düzenlediğine dair açıklama yapan katılımcı olmamıştır. Faaliyetleri düzenleyen din görevlilerinin sorumluluk bilincine sahip olduğuna dair Nevşehir'den 8, Aksaray'dan 7 din görevlisi görüş belirtmiştir. Din görevlilerinin çoğu kadrolu, ihtiyaç odaklıda görevli olup mesleki tecrübesi fazladır. Faaliyetleri düzenleyen din görevlilerinin güler yüzlü olduğuna dair Nevşehir'den 1, Aksaray'dan da 1 din görevlisi görüş belirtmiştir. Konuya ilişkin görüş bildiren din görevlileri ön lisans mezunu ve ihtiyaç odaklıda olup görev statüsü, yeri, yılı farklılık göstermektedir. Faaliyetleri düzenleyen din görevlilerinin fedakâr olduğuna dair Nevşehir'den 2, Aksaray'dan 4 din görevlisi açıklamada bulunmuştur. Din görevlilerinin çoğu lisans mezunu, ihtiyaç odaklıda ve merkezde görevli olup mesleki tecrübesi 10 yıl ve üzeridir. Faaliyetleri düzenleyen din görevlilerinin empati yapabilen kimseler olduğuna dair Nevşehir'den 1, Aksaray'dan 1 din görevlisi görüş belirtmiştir. Din görevlilerinin mezuniyet durumunun ve diğer özelliklerinin farklılık gösterdiği görülmektedir. Faaliyetleri samimi ve güvenilir olan din görevlileri tarafından düzenlendiğine dair Nevşehir'den 1 din görevlisi görüş belirtirken Aksaray'dan görüş bildiren olmamıştır. Din görevlisi lisans mezunu, ihtiyaç odaklıda ve merkezde görevli olup kadroludur. Faaliyetleri düzenleyen din görevlilerinin sevgi dolu olduğuna dair Nevşehir'den açıklamada bulunan din görevlisi olmazken Aksaray'dan 4 din görevlisi açıklamada bulunmuştur. Din görevlilerinin büyük çoğunluğu mesleki tecrübesi fazladır ve merkezde görevlidir. Diğer özellikleri ise çeşitlilik göstermektedir. Gençlik faaliyetlerinin genç ruhlu, enerjik ve heyecanlı olan din görevlileri tarafından düzenlendiğine dair Nevşehir'den 3, Aksaray'dan 3 din görevlisi açıklamada bulunmuştur. Konuya ilişkin açıklamada bulunan din görevlilerinin mezuniyet durumu ve görev bilgilerinin farklılık gösterdiği görülmektedir.

Tabloya genel olarak bakıldığında din görevlilerinin görüşüne göre gençlik faaliyetlerini düzenleyenlerde fedakâr (6 katılımcı) ve genç ruhlu, heyecanlı, enerjik (6 katılımcı) olma özelliklerinin daha fazla olduğu görülmektedir. Yardımsever- merhametli olma (0 katılımcı) ile samimi ve güvenilir olma (1 katılımcı) ise en az olan özelliklerdir. Konuya ilişkin görüş belirten din görevlilerinin sayısı Nevşehir'e kıyasla Aksaray'da daha fazladır. Din görevlilerinin çoğunlukla ön lisans ve lisans mezunu, merkezde ve ihtiyaç odaklıda görevli, kadrolu ve mesleki tecrübesinin fazla olduğu söylenebilir.

Tablo 3: Gençlik Faaliyetlerini Düzenleyen Din Görevlilerinin Olumlu Kişilik Özelliklerine İlişkin Görüş Belirten Katılımcılar (Genç Kızlar)

ALT TEMALARALT TEMALAR	İL		EĞİTİM DURUMU		ÜNİVERSİTE BÖLÜMÜ			
	Nevşehir	Aksaray	Lise	Üniversite	İlahiyat Fakültesi ve İslami İlimler Fakültesi	Sosyal Bilimler	Fen ve Mühendislik	Sağlık Bilimleri
Yardımsever ve Merhametli Olmaları	3	4	1	6	-	3	2	2
Sorumluluk Bilinci	6	8	1	13	2	9	1	1
Güler yüzlü olmaları	1	1	-	2	1	-	-	1
Fedakâr Olmaları	2	5	-	7	-	4	1	2
Empati Yapabilmeleri	6	6	3	9	1	3	3	1
Samimi ve Güvenilir Olmaları	5	3	-	8	1	6	1	-
Sevgi Dolu Olmaları	2	2	-	4	-	3	1	-
Genç Ruhlu, Enerjik ve Heyecanlı Olmaları	3	2	3	2	-	1	1	-
TOPLAM	28	31	7	38	3	20	9	6

Yukarıdaki tabloya bakıldığında gençlik faaliyetlerini düzenleyen din görevlilerinin yardımsever ve merhametli olduğuna dair Nevşehir'den 3, Aksaray'dan 4 genç kız görüş belirtmiştir. Konuya ilişkin açıklamada bulunan genç kızların çoğu üniversite grubu olup çeşitli bölümlerdendir. Faaliyetleri düzenleyen din görevlilerinin sorumluluk bilincine sahip olduğuna dair Nevşehir'den 6, Aksaray'dan 8 genç kız görüş belirtmiştir. Genç kızların çoğunluğu üniversite grubu olup sosyal bilimler bölümündendir. Gençlik faaliyetlerini düzenleyen din görevlilerinin güler yüzlü olduğuna dair Nevşehir'den 1, Aksaray 1 genç kız görüş belirtmiştir. Genç kızların ikisi de üniversite grubudur, bölümleri ise farklıdır. Gençlik faaliyetlerini düzenleyenlerin empati yapan kimseler olduğuna dair Nevşehir'den 6, Aksaray'dan 6 genç kız görüş bildirmiştir. Genç kızların çoğu üniversite grubu olup sosyal bilimler ile fen ve mühendislik bilimleri bölümündendir. Gençlik faaliyetlerini düzenleyenlerin samimi ve güvenilir olduğuna dair Nevşehir'den 5, Aksaray'dan 3 genç kız

açıklamada bulunmuştur. Genç kızların tamamı üniversite grubu olup çoğu sosyal bilimler bölümündendir. Gençlik faaliyetlerini düzenleyenlerin sevgi dolu kimseler olduğuna dair Nevşehir'den 2, Aksaray'dan genç kız görüş belirtmiştir. Genç kızların tamamı üniversite grubu olup çoğunluğu sosyal bilimler bölümündendir. Gençlik faaliyetlerini düzenleyenlerin genç ruhlu, enerjik ve heyecanlı olduğuna dair Nevşehir'den 3, Aksaray'dan 2 genç kız açıklamada bulunmuştur. Genç kızların çoğu lise grubundandır.

Tabloya genel olarak bakıldığında genç kızların görüşüne göre gençlik faaliyetlerini düzenleyen din görevlilerinde empati yapabilme (12 katılımcı) özelliğinin en fazladır. Güler yüzlü olma (2 katılımcı) özelliği ise en azdır. Konuya ilişkin görüş belirten genç kızların sayısı il bazında kıyaslandığında iki ildeki katılımcı sayısının oldukça yakın olduğu görülmektedir. Genç kızların büyük çoğunluğu üniversite grubudur ve sosyal bilimler bölümündendir.

Gençlik faaliyetlerini düzenleyenlerin özelliklerine dair görüş belirten katılımcılara ait yukarıdaki iki tablo birlikte değerlendirildiğinde şunlar söylenebilir: Konuya ilişkin Aksaray'da görüş belirten katılımcı sayısı daha fazladır. Genç kızlara yönelik faaliyetleri düzenleyenlerin en fazla sahip olduğu özellik sorumluluk bilinci (29 katılımcı) olarak belirtilmiştir. En az sahip olunan özellik ise güler yüzlü olmalarıdır (4 katılımcı). Bu doğrultuda güler yüzlülük başta olmak üzere gençlik faaliyetlerinde görevli din görevlilerinin olumlu kişilik özelliklerinin geliştirilmesine ihtiyaç duyulduğu söylenebilir.

Araştırma kapsamında yapılan görüşmeler doğrultusunda genç kızlara yönelik faaliyetleri düzenleyenlerin topluma ve kendi kişiliğine karşı görev ve sorumluluklarına ilişkin şu özelliklere sahip olduğu tespit edilmiştir: Yardımsever olmaları, güler yüzlü olmaları, fedakâr olmaları, empati yapabilmeleri, samimi ve güvenilir olmaları, sevgi dolu olmaları, genç ruhlu, enerjik ve heyecanlı olmalarıdır. Bu özelliklere ilişkin katılımcı verilerine ilgili bölümde yer verilerek yorumlanmıştır:

Yardımsever ve Merhametli Olmaları: Genç kızlara yönelik faaliyetleri düzenleyen din görevlilerinin özelliklerinden biri yardımsever olmalarıdır. Katılımcılardan genç kız G1, G6, G15, G17, G27, G33, G37 konuya ilişkin açıklamada bulunmuştur. Bu ifadelerden bazılarında aşağıda yer verilmiştir.

G1: “Yardımsever, bizi kötülük yollardan doğruya iletmeye çalışan çok merhametli insanlardı.” (Ü Öğrencisi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, Sosyal Bilimler, Aksaray)

G33: “Maddi açıdan da yardımcı oldular. Yurt parasını ödeyemeyen arkadaşlarımız olduğunu söylemiştik. *Her anlamda yardımcı oluyorlardı.*” (Ü Öğrencisi, Ceza İnfaz ve Güvenlik Hizmetleri, Sosyal Bilimler, Nevşehir)

Yukarıdaki ifadelerde din görevlilerinin gençlerin dertleri ve maddi sıkıntıları karşısında yardımsever; yanlış davranışları karşısında ise yol gösterici ve merhametli olduğu belirtilmiştir.

Sorumluluk Bilinci: Genç kızlara yönelik faaliyetleri düzenleyen din görevlilerinin özelliklerinden biri sorumluluk bilincine sahip olmalarıdır. Katılımcılardan din görevlisi D4, D5, D6, D8, D9, D12, D13, D16, D17, D18, D20, D21, D24, D27, D28 ile genç kız G2, G3, G6, G9, G10, G13, G14, G20, G25, G27, G29, G30, G39 konuya ilişkin görüş belirtmiştir. Katılımcıların bazılarının ifadesi şöyledir:

D21: “Sorumluluk sahibi olanlar düzenlerler. İçimizde bizi durdurmaya bir kaygı olması gerekiyor. Hayatımızın her anında herkese bir şeyler anlatmak, bir şeyleri insanlara

duyurmamız lazım. Buna gençlerle başlamak gerekir. Önce gençleri onarırsak toplum ve gelecek nesil de onarılır.” (KKÖ, 4-6 yaş, kadrolu, ön lisans mezunu, ilçe, görev süresi 10 yıl ve üzeri, Nevşehir)

G2: “Tek cümle ile açıklayayım: Yaptığı işi Allah rızası için yaparsa bu işleri yapabilir. Sadece mesai değil; işinin, mesai saatlerinin dışında da çalışıp *o gençlerin nasıl kurtarabiliriz derdini taşıyan* insanlar bunu yapabilir. Tebliğ sorumluluğunu taşıyan kişiler olması gerekir. Tebliğ sorumluluğunu taşıyan kişiler olması gerekir.” (Ü Öğrencisi, Okul Öncesi Öğretmenliği, Sosyal Bilimler, Aksaray)

G14: “İşe gidip kursuma gider, gelirim, işim bitsin kafasında olanlar yapamazlar. *Ben insanlar için başka neler yapabilirim* diyenler yapabilir. Hocamız sadece iş olarak değil, bunu hizmet olarak görüp daha fazla faaliyet ve etkinlik yapıyordu.” (Ü Öğrencisi, Sınıf Öğretmenliği, Sosyal Bilimler, Aksaray)

Yukarıdaki ifadelerde din görevlilerinin sorumluluk bilincine dair tebliğ etme, mesai saatleri dışında gençlik faaliyetlerinde bulunma, faaliyetlere gönüllü katılım, gençlerin ilgi, ihtiyaç ve sorunlarını önemseme gibi özelliklerine dikkat çekilmiştir. Araştırmamız kapsamında din görevlilerinin genç kızlara yönelik faaliyetler düzenleme amaçlarına bakıldığında din görevlilerinin tüm amaçlarının din görevlilerindeki sorumluluk bilinciyle örtüştüğü söylenebilir.⁴

Güler Yüzlü Olmaları: Genç kızlara yönelik faaliyetleri düzenleyen din görevlilerinin özelliklerinden biri de güler yüzlü olmalarıdır. Katılımcılardan din görevlisi D3, D25 ile genç kızlardan G12, G21 konuya ilişkin açıklamada bulunmuştur. Katılımcıların ifadeleri şöyledir:

D25: “Hocanın aktif olması ve *somurtkan, çok ciddi duruşlu olmaması* lazım. Güleç hocalarımızla dersler daha keyifli.” (KkÖ, 4-6 yaş, kadrolu, ön lisans mezunu, ilçe, görev süresi 10 yıl ve üzeri, Nevşehir)

G21: “Bana göre sevecen olması gerekiyor. Anaç olmaları ve *güler yüzlü olmalarıdır.*” (Ü Öğrencisi, Hemşirelik, Sağlık Bilimleri, Nevşehir)

Yukarıdaki ifadelerde din görevlilerinin beden dili, jest ve mimiklerine dair bir duruma dikkat çekilmiştir. Eğitimde söz ve eylemlerle birlikte sözlü olmayan ifadeler de önem taşımaktadır. Jest ve mimikler sözlü ifadeleri destekleme, açıklama, somutlaştırma ve vurgulama gibi fonksiyonlar üstlenmekte veya sözlü ifadede olmayan bir şeyi ortaya koymaktadır. Eğitimciler farkında olarak ya da olmadan beden dilini sıkça kullanmaktadır.⁵ Beden dilinin en etkili unsurlarından biri de güler yüzdür. Katılımcılar ifadelerinde öğreticilerin güler yüzlü olmasına dikkat çekmiştir. Bu durumun din görevlisiyle gençlerin arasındaki iletişimi kuvvetlendirdiği ve derslere ilgiyi arttırdığı anlaşılmaktadır. Somurtkan veya güler yüzlü olmakla birlikte diğer beden hareketleri (duruş, giyim, el ve kol hareketleri vb.) de eğitim sürecini etkileyebilmektedir (%55 oranında).⁶ Bu doğrultuda din görevlileri beden dilini kontrol etme, doğru ve etkili kullanmaya önem vermelidir. Eğitimde iletişim ve beden diline yönelik hizmet içi eğitimler verilebilir.

⁴ bk. Tezin İlgili Bölümü, Din Görevlilerinin Genç Kızlara Yönelik Faaliyetler Düzenleme ve Gençlerin Bu Faaliyetlere Katılma Amaçları

⁵ Nihat Çalışkan - Rüştü Yeşil, “Eğitim Sürecinde Öğretmenin Beden Dili”, *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi* 6/1 (2005), 199-207.

⁶ Gülcan Üstünel, *Etkili İletişim Becerileri ve Beden Dili* (Tekirdağ: Namık Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2011), 74-78.

Fedakâr Olmaları: Gençlik faaliyetlerinde görev alan din görevlilerinin fedakâr kimseler olduğu tespit edilmiştir. Katılımcılardan din görevlisi D1, D4, D14, D15, D28, D30 ile genç kız G3, G6, G10, G14, G17, G34, G39 konuya ilişkin açıklamada bulunmuştur. Katılımcıların ifadelerinden bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

D1: “Öncelikle *fedakâr olabilmek gerekir*. Çoğu hoca hanımın hafta sonu programı dolu, kendi açısından bakınca sadece hafta sonu ailesiyle bir arada olabilecekken gençlerle programa zaman ayırıyor. Kendinizden, ailenizden özveri ve fedakârlık istiyor.” (Kkö, ihtiyaç odaklı, kadrolu, lisans mezunu, merkez, görev süresi 10 yıl ve üzeri, Aksaray)

D14: “Hoca hanımlar bazında ele alırsak *fedakârlık* diye düşünüyorum. Herkesin kendi çoluğu çocuğu var, belli bir düzeni var. Ahlaki anlamda ibadet anlamında kazandığımız bir birey bir genç olsun istiyoruz ve *en büyük fedakârlığı da hoca hanımlar* bu konuda yapıyor. Ellerinden geldikçe yapıldığını görüyorum. Biz her ne kadar bu faaliyetlerin hepsine katılamasak da Allah razı olsun onlardan. Ben gerçekten aktif görev alan hoca hanımları bu konuda çok takdir ediyorum.” (Kkö, 4-6 yaş, kadrolu, lisans mezunu, merkez, görev süresi 5-10 yıl, Aksaray)

G34: “*Fedakâr olmaları, fedakârlık göstermeleri* gerekir. Her şeyi karşılıksız yapıyorlar. Kendilerinden ödün veriyorlar. Sadece kendilerini düşünmüyorlar, karşısındaki insanlara zaman ayırabiliyorlar.” (Ü Öğrencisi, İktisat, Sosyal Bilimler, Nevşehir)

Yukarıdaki ifadelerde din görevlilerinin ailesinden, uykusundan, vaktinden, mesleğinden kısacası maddi ve manevi imkânlarından özveride bulunduğu belirtilmiştir. Bu durum din görevlilerinin gençlere verdiği değer önemli bir göstergesidir. Değer gören, öğreticinin ilgisinin ve fedakârlığının farkında olan bir gencin din görevlisine ve faaliyetlere yaklaşımında olumlu olarak farklılıkların gözlenmesi muhtemeldir.

Empati Yapabilmeleri: Genç kızlara yönelik faaliyetleri düzenleyen din görevlilerinin özelliklerinden biri de empati yapabilmeleridir. Katılımcılarla yapılan görüşmelerde din görevlisi D9, D22 ile genç kız G5, G7, G8, G13, G14, G18, G21, G22, G30, G31, G35, G39 konuya ilişkin açıklamada bulunmuştur. Katılımcılardan bazılarının ifadesi şöyledir:

D9: “*Gençlerden biriymiş gibi davranırdı*. Onlara karşı ben hocayım siz talebesiniz olmaz. Ben mükemmel bir gençtim, senin yaşında hata yapmadım diyen kişiyi gençler sevmiyorlar. Bizim de gençliğimizde iniş çıkışlarımızı oldu, hatalarımız oldu ama yanlışlarımızdan döndük demeli.” (Vaize, kadrolu, lisans mezunu, merkez, görev süresi 5-10 yıl, Aksaray)

G21: “*Empati yeteneği olmalı*. Aslında insanlar arasında lise mezunu ve üniversite mezunu diye ayırım yapmam. Ama biz üniversite okuyoruz. Onun bizi anlaması açısından hocamızın da üniversite ortamını görmüş, üniversite okumuş olmasını isterim.” (Ü Öğrencisi, Hemşirelik, Sağlık Bilimleri, Nevşehir)

G31: “Empati duygusu olmalı. Bir hoca bize sürekli dini bir şey anlatırsa sıkılırız. *Hocamız empati yaparak* biz neleri severiz öğrenmek isteriz nelerden canımız sıkılmaz düşünürdük. Empati duygusu benim için çok önemlidir.” (Lise mez., Nevşehir)

Yukarıdaki ifadelerde din görevlisinin empati yapabilme özelliğine vurgu yapılmıştır. Gençlerin ilgi, istek ve ihtiyaçlarının fark edilmesi, tutum ve davranışlarının anlayışla karşılanması, doğru olmayan eylemlerinden dolayı yargılanmamasına dair din görevlilerinden anlayış beklediği görülmektedir. Faaliyetlerin daha etkili ve verimli olması, din görevlileri ile gençlerin arasındaki iletişimin kuvvetlenmesi için empatinin kurulması kaçınılmazdır. Katılımcı G21 empatinin yapılabilmesi için din görevlilerinin benzer

yaşantıyı (üniversite öğrenciliği) geçirmesinin gerekliliğini savunmuştur. Buradan hareketle eğitim durumundaki farklılık nedeniyle bazı din görevlileri ve gençler arasında empatinin tam olarak oluşmadığı söylenebilir. Yapılan bazı araştırmalarda kitap okuma alışkanlığının ve akademik başarının empati becerisini arttırdığı tespit edilmiştir.⁷ Empatinin geliştirebilir beceri olduğu düşünüldüğünde din görevlileri bu konuda bireysel gayret gösterebilir; kurum bazında da çeşitli eğitimlere yer verilebilir.

Samimi ve Güvenilir Olmaları: Genç kızlara yönelik faaliyetleri düzenleyen din görevlilerinin özelliklerinden diğeri samimi ve güvenilir olmalarıdır. Katılımcılarla yapılan görüşmelerde din görevlisi D20 ile genç kızlardan G3, G9, G13, G15, G16, G26, G28, G39 konuya ilişkin görüş belirtmiştir. Katılımcılardan bazılarının ifadesi şöyledir:

D20: “Kesinlikle *sadece samimiyettir*. Asıl iş öyle çok bilgiyle falan değil, içinden gelmesi lazım.” (Kkö, ihtiyaç odaklı, kadrolu, lisans mezunu, merkez, görev süresi 10 yıl ve üzeri, Nevşehir)

G13: “*En başta samimi olmasına özen gösteriyorum*. Bazı hocalar var konuşup bir şeyden bahsediyorsun ama onunla samimiyeti yakalayamıyorsun.” (Ü Öğrencisi, İslami İlimler-İlahiyat Fakültesi ve İslami İlimler Bölümü, Aksaray)

G26: “*İlk başta sıcak samimi hocalardır*. Biz hocamızı çok seviyorduk, çok anlayışlıydı. Hocamız ne diyeceğini biliyor ve sorularımızı güzel cevaplıyordu. Anlayışlıydı. Sonra başka bir hoca geldi. Ama onunla anlaşamadık.” (Ü Öğrencisi, Uluslararası Ticaret, Sosyal Bilimler, Nevşehir)

G28: “*Dürüst, güvenilir hocalardır*.” (Ü Öğrencisi, Türk Dili ve Edebiyatı, Sosyal Bilimler, Nevşehir)

Yukarıdaki ifadelerde din görevlilerinin içten, samimi, dürüst ve güvenilir olma özelliklerine değinilmiştir. Güvenin samimiyet ve dürüstlük neticesinde oluştuğu söylenebilir. Faaliyetlerin başarısı, etkili bir iletişimin kurulması ve gelişmesinde güven önemli rol oynamaktadır. Güvensizlik ise gençlerin kendini huzursuz ve rahatsız hissetmesine, iletişimde daha mesafeli olunmasına, savunmacı bir tutum geliştirilmesine yol açabilir.⁸ Bu durum faaliyetlerin sürdürülebilirliğini ve verimliliğini önemli ölçüde engelleyebilir. Din görevlilerinin gençlerin güvenini kazanması noktasındaki gayretleri önem taşımaktadır.

Sevgi Dolu Olmaları: Genç kızlara yönelik faaliyetleri düzenleyen din görevlilerinin özelliklerinden bir diğeri sevgi dolu olmalarıdır. Katılımcılarla yapılan görüşmelerde din görevlisi D3, D4, D6, D9 ile genç kızlardan G3, G15, G25, G33 konuya ilişkin açıklamada bulunmuştur. Katılımcılardan bazılarının ifadesine aşağıda yer verilmiştir:

D4: “*Muhabeti yüksek olacak, öğrenciyi sevecek*. Yurtta oturup öğrencinin sana gelmesini beklemeyeceksin. Öğrenciyi arayıp sen bulacaksın, çağıracaksın, davet edeceksin. Duyuracaksın ki gelsinler.” (Kkö, ihtiyaç odaklı, kadrolu, lisans mezunu, merkez, görev süresi 10 yıl ve üzeri, Aksaray)

D6: “Gençler için faaliyet yapan ve tanıdığım hocalardan ortak gördüğüm şey *sevgidir*. Onlar gençleri çok seviyor. Gençlere öyle büyük cümleler ve kurallarla değil de sevgiyle

⁷ Aynur Pala, “Öğretmen Adaylarının Empati Kurma Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma”, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 23/23 (2008), 21.

⁸ Kıvanç Bozkuş - Mustafa Özdere, “Öğrencinin Öğretmene Güveni Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması”, *Anadolu Eğitim Liderliği ve Öğretim Dergisi* 9/2 (2021), 149.

yaklaşıyorlar.” (Kkö, 4-6 yaş, kadrolu, ön lisans mezunu, merkez, görev süresi 10 yıl ve üzeri, Aksaray)

G25: “Bu işte gönüllülük esastır. İnsanın *içinden gelmesi ve isteyerek yapması gerekir*. Yapmayan yapmaz. Gençlerin üniversite ortamını biliyorsunuz. Hocamız bizimle çok güzel ilgileniyordu, düşünüyordu, değer görüyorduk.” (Ü Öğrencisi, Kamu Yönetimi, Sosyal Bilimler, Nevşehir)

Yukarıdaki ifadelerde din görevlilerinin gençlere yönelik sevgisi ve din görevlisiyle gençler arasında hoca-öğrenci ilişkisinden ziyade arkadaş ilişkisine değinilmiştir. Gençlere duyulan sevginin faaliyetlere istekli katılımı, faaliyetlerin niteliğini ve gençlerle iletişimi önemli ölçüde etkilediği anlaşılmaktadır. Din görevlilerinin gençlere yönelik faaliyetler düzenleme amaçlarından biri olan “Gençlik faaliyetlerinde bulunmayı sevmenin” din görevlisinin bu özelliğiyle örtüştüğü söylenebilir.

Genç Ruhlu, Enerjik ve Heyecanlı Olmaları: Genç kızlara yönelik faaliyetleri düzenleyen din görevlilerinin özelliklerinden sonuncusu genç ruhlu, enerjik ve heyecanlı olmalarıdır. Katılımcılarla yapılan görüşmelerde din görevlisi D2, D7, D9, D16, D19, D24 ile genç kızlardan G5, G11, G22, G31, G38 konuya ilişkin açıklamada bulunmuştur. Katılımcılardan bazılarının ifadesine aşağıda yer verilmiştir:

D2: “Gençler enerjili kıpır kıpır insanı seviyorlar. Biz de öyle insanları seviyoruz. Somurtkan, sürekli oturan insanları sevmiyoruz. Üretken, hareketli, yerinde duramayan kişileri tercih ediyoruz. Gençler de öyle. Miskin, isteksiz, yerinden kalkamayan kişiler gençlerle yapamaz. *Yüksek enerjili, çalışkan ve bu enerjisini insanlara da yansıtan kişilere ihtiyaç var*. Yeri gelecek kalkıp gençlerle şakalaşacak, top da oynayacak, ona ters düşen davranışlar da sergileyecek.” (Kkö, hafızlık, sözleşmeli, lisans mezunu, merkez, görev süresi 10 yıl ve üzeri, Aksaray)

G11: “Birincisi *genç ruhlu olacak, yaşı genç olsun demiyorum*. Genç ruhlu olsun, çocuk ruhlu olsun. Fikirlerimize, ne dediğimize önem veren kişiler olmalıdır.” (Ü Öğrencisi, Biyoteknoloji ve Moleküler Biyoloji, Fen ve Mühendislik Bilimleri, Aksaray)

G22: “Bir defa *genç gibi düşünen, deli dolu hocalar* oluyor. Onlar da *eğlenceli kişiler* oluyor. Normalde diğer bazı hocalar ağır kişiler olup bize de öyle davranıyorlar.” (Lise mez., Nevşehir)

Yukarıdaki ifadelerde din görevlilerinin hareketli, enerji dolu olmasına dikkat çekilmiştir. Bu ifadeler gençlerin seviyesine inebilen ve empati yapabilen genç ruhlu din görevlilerini öne çıkarmaktadır. Burada biyolojik yaşın gençliğinden ziyade ruh yaşının genç olmasına dikkat çekilmiştir.

Yukarıdaki verilerden hareketle gençlik faaliyetlerini düzenleyen din görevlilerinin bazı olumlu özelliklerinin ön plana çıktığı tespit edilmiştir. Bunlar: yardımsever ve merhametli olmak, sorumluluk bilinci, güler yüzlü olmaları, fedakâr olmaları, empati yapabilmeleri, samimi, güvenilir ve dürüst olmaları, sevgi dolu olmaları, genç ruhlu, enerjik ve heyecanlı olmalarıdır. Katılımcılar bu özellikleri destekleyen açıklamalara yer vermiştir. Bu olumlu özelliklerden en fazla sorumluluk bilincine vurgu yapıldığı görülmektedir. Gençlik faaliyetlerin ve gençlerle iletişim sürdürülebilirliği ve verimliliği için din görevlilerindeki bu olumlu özelliklerin geliştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu konuda il bazında kuruma ve bireysel olarak da din görevlilerine sorumluluklar düşmektedir.

4.2. Din Görevlilerinin Bilgi Düzeyi

Nitelikli bir eğitim faaliyeti için din görevlilerinin olumlu kişilik özelliklerine ilave olarak dinle ilgili bilgisi, alan bilgisi genel kültür bilgisi ve pedagojik formasyonunun yeterli düzeyde olması önem taşımaktadır. Bu özelliklerin yeterli düzeyde olması din görevlisinin gerekli bilgi ve beceriye sahip olmasını ve eğitim faaliyetleri içerisinde bunları kullanmasını gerektirir.⁹ Başkanlık bünyesindeki gençlik faaliyetlerini düzenleyenlerin bu alandaki yeterliliğine ilişkin katılımcılar bazı açıklamalarda bulunmuştur. Gözlem imkânı olmadığından katılımcıların konuya ilişkin ifadeleri din görevlilerinin bu alandaki yeterliliğine dair önemli ipuçları sunmaktadır. Gençlik faaliyetlerini düzenleyen din görevlilerinin bilgi yeterliliğine ilişkin görüş belirten katılımcılara ait bazı bilgilere aşağıdaki tablolarda yer verilmiştir:

Tablo 4: Genç Kızlara Yönelik Faaliyetleri Düzenleyenlerin Bilgi Yeterliliğine İlişkin Görüş Belirten Katılımcılar (KadınDin Görevlileri)

ALT TEMALAR	İL		MEZUNİYET DURUMU			GÖREV ALANI			GÖREV STATÜSÜ		GÖREV YERİ		GÖREV YILI				
	Nevşehir	Aksaray	Ön Lisans	Lisans	Lisansüstü	İhtiyaç Odaklı	4-6 Yaş	Hafızlık	Vaiz	Fahri	Sözleşmeli	Kadrolu	Merkez	İlçe	1-5 Yıl	5-10 Yıl	10 Yıl ve Üzeri
Bilgi Yeterliliği	3	1	2	2	-	4	-	-	-	-	-	4	4	-	-	-	4
TOPLAM	3	1	2	2	-	4	-	-	-	-	-	4	4	-	-	-	4

Yukarıdaki tabloya bakıldığında genç kızlara yönelik faaliyetleri düzenleyenlerin bilgi yeterliliğine dair Nevşehir'den 3, Aksaray'dan 1 din görevlisi görüş belirtmiştir. Din görevlilerinin tamamı kadrolu, merkezde ve ihtiyaç odaklıda görevli olup mesleki tecrübesi fazladır. Mezuniyet durumları ise farklılık göstermektedir.

⁹ Kerim Gündoğdu vd., "Öğretmen Adayları Öğretmenlik Uygulamasında Yeterli mi? (Bir Olgubilim Çalışması)", *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 5/1 (2018), 152.

Tablo 5: Genç Kızlara Yönelik Faaliyetleri Düzenleyenlerin Bilgi Yeterliliğine İlişkin Görüş Belirten Katılımcılar (Genç Kızlar)

ALT TEMALAR	İL		EĞİTİM DURUMU		ÜNİVERSİTE BÖLÜMÜ			
	Nevşehir	Aksaray	Lise	Üniversite	İlahiyat Fakültesi ve İslami İlimler Fakültesi	Sosyal Bilimler	Fen ve Mühendislik Bilimleri	Sağlık Bilimleri
Bilgi Yeterliliği	4	2	-	6	2	3	1	-
TOPLAM	4	2	-	6	2	3	1	-

Yukarıdaki tabloya bakıldığında genç kızlara yönelik faaliyetleri düzenleyenlerin bilgi yeterliliğine dair Nevşehir'den 4, Aksaray'dan 2 genç kız görüş belirtmiştir. Genç kızların tamamı üniversite grubudur, bölümleri ise farklıdır.

Gençlik faaliyetlerini düzenleyenlerin bilgi yeterliliğine ilişkin görüş belirten katılımcılara ait yukarıdaki iki tablo birlikte değerlendirildiğinde şunlar söylenebilir: Konuya dair açıklamada bulunan toplam katılımcı sayısı 10'dur. Görüş belirten katılımcı sayısı Aksaray'a göre Nevşehir'de daha fazladır.

Genç kızlara yönelik faaliyetleri düzenleyen din görevlilerinin özelliklerinden biri bilgi yeterliliğidir. Araştırmamızda bilgi yeterliliği dinle ilgili bilgisini ve genel kültür bilgisini kapsayan bir şekilde ele alınmıştır. Katılımcılardan din görevlisi D5, D10, D29, D30 ile genç kız G2, G12, G15, G16, G23, G26 konuya ilişkin açıklamada bulunmuştur. Katılımcılardan bazılarının konuya ilişkin ifadesi şöyledir:

D29: "Çok okuyan birisinin olması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü gençlerle bir araya geldiğimiz zaman *dini içerikli sorular* soruyorlar. *Kültürel anlamda da yeterliliğinin olması gerekiyor.*" (Kk, ihtiyaç odaklı, kadrolu, lisans mezunu, merkez, görev süresi 10 yıl ve üzeri, Nevşehir)

D10: "Gerçekten gençlerle ilgilenen, onlardan emeğini esirgemeyen kişiler olmalı. *Bidat ve hurafelerden arınmış olmalı.* Bu işte liyakat mutlaka olmalı. *Kendi mezhep cemaatinin anlatımını yapmadan bu işi yapmalı.*" (Kk, ihtiyaç odaklı, kadrolu, lisansüstü, merkez, görev süresi 10 yıl ve üzeri, Aksaray)

G26: "Hocamız bir şey söylediğinde *bunu başka hangi konularla bağdaştıracağını çok iyi biliyordu.* Hocamıza bir soru sorunca cevabın hadislerle ayetlerle açıklamasını çok iyi yapıyordu." (Ü Öğrencisi, Uluslararası Ticaret, Sosyal Bilimler, Nevşehir)

Yukarıdaki ifadelerde öğreticilerin bilgi yeterliliğine dair bazı hususlar ön plana çıkmaktadır. Bunlardan birincisi mesleki bilgi yani dinle ilgili bilgisinin yeterliliğidir. Din görevlilerinden alan bilgisini geliştirmesi ve anlattıklarını Kur'an ve sünnetten desteklemesi beklenmektedir. Kur'an ve sünnetten en iyi düzeyde istifade edebilmek için din görevlilerinin Arapça bilgisinin iyi düzeyde olması gerekmektedir. Din görevlilerinin

Arapça yeterlilikleri hakkında veri bulunmamaktadır. Her ne kadar görüşmelerde doğrudan belirtilmemiş olsa da araştırma verilerinden hareketle eğitim durumunun din görevlisinin dinle ilgili bilgisini önemli ölçüde etkilediği söylenebilir. Gençlik faaliyetlerine ilişkin görüş belirten din görevlilerinin çoğu ilahiyat ön lisans mezunudur. Ayrıca lisans mezunu olan din görevlilerinin çoğunun İLİTAM mezunu olduğu bilinmektedir. Günümüzde din görevlilerinin mesleki yeterliliğini geliştirebileceği örgün (üniversite, lisansüstü) ile yaygın (ihtisas kursu, talim ve tashih-i huruf kursu vb.) din eğitimi kapsamında pek çok imkân bulunmaktadır. Bununla birlikte bireysel ve grup okumaları, çevrim içi kurs imkânları ve bazı özel imkânlar dâhilindeki kurslar da din görevlilerinin dinle ilgili bilgi yeterliliğine katkı sağlayabilir.

Din görevlilerinin bilgi yeterliliğine dair öne çıkan diğer husus ise öğreticilerin genel kültür bilgisine de sahip olmasıdır (“Her alanda donanımlı olmalı” D5 ve “Kültürel anlamda yeterli olmalı” D29). Din görevlilerinin din konusundaki bilgi ve becerilerinin yanı sıra genel kültür bilgisine de sahip olması ideal öğreticinin özellikleri arasında kabul edilmektedir. Katılımcılar genel kültür alanında donanımlı olunmasının niçin gerekli olduğuna ilişkin açıklamada bulunmamıştır. Bu beceri din konusunun diğer alanlarla bağının kurulmasına, alana dair içeriğin zenginleştirilmesine, çok yönlü faaliyetlerin düzenlenmesine, güncel ihtiyaç ve beklentiler doğrultusunda faaliyetlerin şekillenmesine katkı sağlayabilir. Nitekim genel kültür tarihten matematiğe, spordan müziğe tüm alanlara ve eğitim-öğretim süreci ve harici olmak üzere tüm yaşama dair bilgi, birikim ve becerileri kapsamaktadır. Din de sadece belli bir dersin konusu olmayıp hayatın tamamına tesir eden bir olgudur.¹⁰ Bu çerçevede öğreticilerin bilimsel ve kültürel gelişmeleri takip etmesine, gelişime ve değişime açık olması gerekmektedir.

Yukarıdaki ifadelerde dikkat çeken bir diğer husus ise hurafe ve bidatlerden arınmış bilgidir. Bidat ve hurafelerin yaygınlaşmasında bilgisizlik, taklit ve sosyal medya araçları önemli rol oynamaktadır. İnsanlar psikolojik, sosyal, kültürel, ekonomik, dini vb. nedenlerden kaynaklı olarak hurafe ve bidatlere rağbet etmektedir. Günümüzde gayb alemi, uluhiyet ve nübüvvet, uğur, uğursuzluk, ibadetler gibi konularda bidat ve hurafelerin arttığı dikkate alınırca sahih dini bilginin varlığı önem kazanmaktadır.¹¹ Bu konuda toplumu sahih dini bilgiyle aydınlatmak üzere görevlendirilen din görevlilerine büyük sorumluluklar düşmektedir. Din görevlilerinin gençlere yönelik faaliyetler düzenleme ve gençlerin de bu faaliyetlere katılma amaçlarından biri de gençlere sahih dini bilgiyi ulaştırmaktır.¹² Bu amaç doğrultusunda din görevlileri Kur’an ve sünnetten istifade etmeli, ideolojik yaklaşımlardan uzak durmalıdır.

4.3. Din Görevlilerinin Eğitim- Öğretim Yeterlilikleri

Başkanlık bünyesinde gençlere yönelik faaliyetler düzenleyen din görevlilerinde olumlu kişilik özellikleri ve bilgi yeterliliğinin yanı sıra eğitim-öğretim yeterlilikleri de

¹⁰ Yusuf Doğan - Hüseyin Özçak, “Türkçe Öğretmeni Adaylarının Genel Kültür Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma”, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 18/2 (2020), 595-610.

¹¹ Abdullah Çobanoğlu, *Halk Arasında Yaşayan Hurafeler Üzerine Bir Alan Araştırması (Bursa/Osmangazi Örneği)* (Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2006), 17-33.

¹² bk. Tezin İlgili Bölümü, Din Görevlilerinin Genç Kızlara Yönelik Faaliyetler Düzenleme ve Gençlerin Bu Faaliyetlere Katılma Amaçları

aranmaktadır. Eğitim-öğretim yeterliliği, öğretim yöntemi yeterliliği ve iletişim yeterliliği olmak üzere iki alt tema halinde ele alınmıştır:

4.3.1. Din Görevlilerinin Öğretim Yöntemi Yeterliliği

Genç kızlara yönelik faaliyetleri düzenleyen din görevlilerinin özelliklerinden diğeri yöntem yeterliliğidir. Yöntem öğretiminin öğretim yönteminin nasıl gerçekleşeceğine dair takip edilecek olan usuldür.¹³ Bilgi yeterliliğiyle birlikte bu bilgilerin öğrencilere nasıl aktarıldığı da eğitim sürecinin başarısını önemli ölçüde etkilemektedir. Gençlik faaliyetlerini düzenleyen din görevlilerinin bilgi yeterliliğine ilişkin görüş belirten katılımcılara ait bazı bilgilere aşağıdaki tablolarda yer verilmiştir:

Tablo 6: Gençlik Faaliyetlerini Düzenleyen Din Görevlilerinin Yöntem Yeterliliğine İlişkin Görüş Belirten Katılımcılar (KadınDin Görevlileri)

ALT TEMALAR	İL		MEZUNİYET DURUMU			GÖREV ALANI			GÖREV STATÜSÜ			GÖREV YERİ		GÖREV YILI			
	Nevşehir	Aksaray	Ön Lisans	Lisans	Lisansüstü	İhtiyaç Odaklı	4-6 Yaş	Hafızlık	Vaiz	Fahri	Sözleşmeli	Kadrolu	Merkez	İlçe	1-5 Yıl	5-10 Yıl	10 Yıl ve Üzeri
Yöntem	2	1	1	1	1	3	-	-	-	-	-	3	2	1	-	-	3
TOPLAM	2	1	1	1	1	3	-	-	-	-	-	3	2	1	-	-	3

Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere din görevlilerinin yöntem yeterliliğine ilişkin Nevşehir'den 2, Aksaray'dan 1 din görevlisi açıklamada bulunmuştur. Din görevlilerinin mezuniyet durumu ve görev yeri farklı olmakla birlikte tamamı ihtiyaç odaklı görevli, kadrolu ve mesleki görev süresi 10 yıl üzeridir.

¹³ Süleyman Akyürek, *Din Öğretimi Model Strateji Yöntem ve Teknikler* (Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık, 2018), 124.

Tablo 7: Gençlik Faaliyetlerini Düzenleyenlerin Yöntem Yeterliliğine İlişkin Görüş Belirten Katılımcılar (Genç Kızlar)

ALT TEMALAR	İL		EĞİTİM DURUMU		ÜNİVERSİTE BÖLÜMÜ			
	Nevşehir	Aksaray	Lise	Üniversite	İlahiyat Fakültesi ve İslami İlimler Fakültesi	Sosyal Bilimler	Fen ve Mühendislik Bilimleri	Sağlık Bilimleri
Yöntem Yeterliliği	7	3	2	8	1	4	3	-
TOPLAM	7	3	2	8	1	4	3	-

Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere din görevlilerinin yöntem yeterliliğine ilişkin Nevşehir'den 7, Aksaray'dan 3 genç kız görüş belirtmiştir. Görüş belirten çoğu üniversite grubu olup sosyal bilimler bölümündendir.

Konuya ilişkin görüş belirten katılımcılara ait yukarıdaki iki tablo birlikte değerlendirildiğinde şunlar söylenebilir: Konuya ilişkin görüş bildiren toplam katılımcı sayısı 13' tür. Katılımcı sayısı Aksaray'a kıyasla Nevşehir'den daha fazladır.

Katılımcılarla yapılan görüşmelerde din görevlisi D10, D20, D25 ile genç kız G8, G11, G20, G24, G31, G35, G36, G37, G38, G39 din görevlilerinin yöntem yeterliliğine dair açıklamalarda bulunmuştur. Katılımcılardan bazılarının ifadesi şöyledir:

D10: "Bir kişinin bilgi birikimi iyidir, bilgi sandığı doludur ama *yaklaşım, anlatımı, dili iyi değilse* o dolu sandıktan bilgiyi asla kullanamaz. Ama sandıkta birkaç eşyası varsa hitabeti de güzelse birkaç malı güzel pazarlayabiliyorsa o kişi bu işi güzelce yapabilir." (Kkö, ihtiyaç odaklı, kadrolu, lisansüstü, merkez, görev süresi 10 yıl ve üzeri, Aksaray)

D25: "Hoca *yarışma yapacak, hediyeler hazırlayacak*, bu hediyelerin üzerine hadis ve güzel sözler yazacak. Biz bunları yaptık ve gençler çok beğendi. *Yarışma, oyun vs. yaş grubuna göre etkinlik yapmak için kafa yorması* lazım. Eski usul sohbet yapınca gençler bunu istemiyor, dinlemiyor ve uyuyorlar. Dinden soğuyup sıkılıyorlar. Onların gönlüne hitap eden yöntemler önemli. Müziği gençler sever. Ezgiler ve ilahiler ile onlara yaklaştırmaya çalışıyorum." (Kkö, ihtiyaç odaklı, kadrolu, lisansüstü, merkez, görev süresi 10 yıl ve üzeri, Aksaray)

G20: "Bir insanın sana değer verdiğini, onu gönül işi olarak yaptığını anlarsın, hissedersin. Görünmeyen bağ var hocamla aramda. Bu bağ öğrencilerin kalbine gidiyor. Ama bu bağ yüzünden hocam benim yanışıma tamam demiyor. Yanlışımı söylüyor ama *güzel üslupla ve kendi de doğrusunu yaparak* anlatıyor." (Ü Öğrencisi, İlahiyat, İlahiyat Fakültesi ve İslami İlimler Bölümü, Aksaray)

Yukarıdaki ifadelerde din görevlisinin etkili ve anlaşılır üslup kullanması, farklı öğretim etkinliklerine yer vermesi ve öğrenciye görelilik ilkesini gözetmesinin gerekliliğine

değnilmiştir. Yöntemin gençlerin faaliyetlere yönelik tutumunu ve faaliyetlerin verimliliğini önemli ölçüde etkilediği anlaşılmaktadır. Katılımcılar anlatımın akıcılığına, anlaşılabilirliğine ve öğrenciye uygunluğuna vurgu yapsa da din görevlilerinin hangi yöntemleri kullandığına yer vermemiştir. Yapılan bir araştırmada din görevlilerinin en çok soru-cevap ve anlatım yöntemini kullandığı tespit edilmiştir.¹⁴ Buradan hareketle günümüzde de geleneksel yöntemlerin daha çok kullanıldığı söylenebilir. Gençler bu yöntemlerin daha aktif hale getirilmesini, monotonluktan kurtarılmasını ve yarışma, oyun vb. etkinliklerle zenginleştirilmesini talep etmektedir.

Yukarıdaki verilerle birlikte Kur'an kurslarına yönelik yapılan bir araştırmada¹⁵ din görevlilerinin yöntem bilgisinin yeterli olmadığı, kendilerini yeterli hissetmedikleri ve geliştirilmesine ihtiyaç duyulduğu tespit edilmiştir. Din görevlilerin yöntem yeterliliğini etkileyen önemli unsurlardan biri de eğitim durumudur. Katılımcı din görevlilerinin çoğunun ön lisans mezunu olduğu dikkate alınırca pedagojik formasyon eğitimi almayan din görevlisinin fazla olduğu söylenebilir. Bu doğrultuda din görevlilerine yöntem yeterliliği kazandırmak ve yeterliliğini arttırmak için hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlere yer verilebilir. Yöntem yeterliliğini etkileyen önemli bir diğer unsur ise eğitim ortamının fiziksel donanımı ve eğitsel materyallerdir. Araştırmamız kapsamında Başkanlık bünyesinde gençlik faaliyetlerinin düzenlendiği mekânlardan bazılarının fiziksel imkânın yeterli olmadığı tespit edilmiştir.¹⁶ Bu mekânlardaki eksiklerin tamamlanarak eğitime uygun şekilde düzenlenmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

4.3.2. Din Görevlilerinin İletişim Becerisi

Araştırma kapsamında yapılan görüşmelerde Başkanlık bünyesinde gençlik faaliyetlerini düzenleyenlerin sahip olduğu özelliklerden birinin iletişim becerisi olduğu bildirilmiştir. İletişim bilgi, duygu, düşünce vb. ifadelerin yazılı, sözlü veya beden dili, jest ve mimiklerle başkasına aktarılma sürecidir. Öğretim süreci de kaynak, alıcı, mesaj, kanal gibi temel unsurları içeren çift yönlü bir iletişimdir. Öğreticilerin kişisel özellikleri, bilgi ve yöntem yeterliliği kadar gençlerle olan iletişimi de önemlidir. Öğreticiyle genç arasında doğru ve etkili bir iletişim kurulmadığında faaliyetlerin amacına ulaşması ve öğrenme sürecinin başarılı olarak gerçekleşmesi daha zordur.¹⁷

Konuya ilişkin görüş belirten katılımcılara ait bazı bilgilere aşağıdaki tablolarda yer verilmiştir:

¹⁴ Ahmet Ali Alkan, *Öğrenme ve Öğretme Süreci Açısından Yaz Kur'an Kursları (Balıkesir Örneği)* (Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2014), 441.

¹⁵ Büşra Kara, *Okul Öncesi Dönemi (4-6 Yaş Grubu) Çocukların Din Eğitiminde Görev Alan Eğitimcilerin- Din Görevlilerinin Pedagojik Yeterlilikleri* (Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019); Zeynep Yüksel, "4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğreticilerinin Öğretim Yöntemleri Açısından Yeterlik Algıları (Çankırı Örneği)", *Dini Araştırmalar* 24/60 (2021), 147-179.

¹⁶ bk. Tezin İlgili Bölümü, Genç Kızlara Yönelik Faaliyetlerin Düzenlendiği Mekânların Fiziksel İmkânına Dair Bulgular

¹⁷ Canan Çetinkanat, "Öğretmen Adayları ve Müfettişlerin Bakış Açısından Öğretmen İletişim Becerileri", *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi* 14/14 (1998), 4.

Tablo 8: Gençlik Faaliyetlerini Düzenleyenlerin İletişim Becerisine İlişkin Görüş Belirten Katılımcılar (KadınDin Görevlileri)

ALT İTEMALAR	İL		MEZUNİYET DURUMU			GÖREV ALANI				GÖREV STATÜSÜ		GÖREV YERİ		GÖREV YILI			
	Nevşehir	Aksaray	Ön Lisans	Lisans	Lisansüstü	İhtiyaç Odaklı	4-6 Yaş	Hafızlık	Vaiz	Fahri	Sözleşmeli	Kadrolu	Merkez	İlçe	1-5 Yıl	5-10 Yıl	10 Yıl ve Üzeri
Sosyal İletişim Becerisi	3	6	6	1	2	7	2	-	-	-	2	7	7	2	2	-	7
Dinleme Becerisi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TOPLAM	3	6	6	1	2	7	2	-	-	-	2	7	7	2	2	-	7

Yukarıdaki tabloya bakıldığında gençlik faaliyetlerini düzenleyenlerin sosyal iletişim becerisine dair Nevşehir'den 3, Aksaray'dan 6 din görevlisi görüş belirtmiştir. Konuya ilişkin görüş belirten din görevlilerinin çoğu kadrolu, ön lisans mezunu, ihtiyaç odaklı ve merkezde görevli olup mesleki tecrübesi fazladır. Gençlik faaliyetlerini düzenleyenlerin dinleme becerisine dair her iki ilden de görüş belirten din görevlisi olmamıştır. Tabloya genel olarak bakıldığında konuya ilişkin görüş belirten din görevlisi sayısı Nevşehir'e kıyasla Aksaray'da daha fazladır. Gençlik faaliyetlerini düzenleyenlerin sosyal iletişim becerisine sahip olduğuna dair açıklamada bulunan din görevlisi sayısı (9 katılımcı) en fazladır.

Tablo 9: Gençlik Faaliyetlerini Düzenleyenlerin İletişim Becerisine Dair Görüş Belirten Katılımcılar (Genç Kızlar)

ALT TEMALAR	İL		EĞİTİM DURUMU		ÜNİVERSİTE BÖLÜMÜ			
	Nevşehir	Aksaray	Lise	Üniversite	İlahiyat Fakültesi ve İslami İlimler Fakültesi	Sosyal Bilimler	Fen ve Mühendislik Bilimleri	Sağlık Bilimleri
Sosyal İletişim Becerisi	7	6	3	10	2	5	3	-
Dinleme Becerisi	4	3	1	6	-	5	1	-
TOPLAM	11	9	4	16	2	10	4	-

Yukarıdaki tabloya bakıldığında gençlik faaliyetlerini düzenleyenlerin sosyal iletişim becerisine sahip olduğuna dair Nevşehir’den 7, Aksaray’dan 6 genç kız görüş belirtmiştir. Gençlik faaliyetlerini düzenleyenlerin dinleme becerisine sahip olduğuna dair Nevşehir’den 4, Aksaray’dan 3 genç kız açıklamada bulunmuştur. Tabloya genel olarak bakıldığında gençlik faaliyetlerini düzenleyenlerin iletişim becerisine dair görüş belirten genç kız sayısı Aksaray’a kıyasla Nevşehir’de daha fazladır. Genç kızların çoğu üniversite grubu olup sosyal bilimler bölümündendir. Gençlik faaliyetlerini sosyal iletişim becerisine sahip kimselerin düzenlediğine dair açıklamada bulunan genç kız sayısı (13 katılımcı) en fazladır. Dinleme becerisine sahip kimselerin düzenlediğine dair görüş belirten genç kız sayısı (7 katılımcı) ise en azdır.

Gençlik faaliyetlerini düzenleyenlerin iletişim becerisine dair görüş belirten katılımcılara ait yukarıdaki tablolar birlikte değerlendirildiğinde şunlar söylenebilir: Konuya ilişkin görüş belirten katılımcı sayısı toplam 29’dur. Gençlik faaliyetlerini düzenleyenlerin en fazla sahip olduğu özellik sosyal iletişim becerisine (22 katılımcı) sahip olmaktır. En az olan özellik ise dinleme becerisidir(7 katılımcı).

Gençlik faaliyetlerinde görev alan din görevlilerinin sahip olduğu iletişim becerisi iki başlık halinde incelenmiştir: Sosyal iletişim becerisi ve dinleme becerisidir. Katılımcı görüşleri bu iki alt temada ele alınarak literatür doğrultusunda yorumlanmıştır:

Sosyal İletişim Becerisi: Sosyal iletişim bireyin akran, okul, iş vb. sosyal ortamlarda bireylerle kurduğu ilişkilerdir. Gençlik faaliyetleri düzenleyen din görevlilerinin sahip olduğu özelliklerden biri sosyal iletişim becerisidir. Katılımcılardan din görevlisi D5, D7, D13, D22, D23,

D26, D27, D29, D30 ile genç kızlardan G4, G6, G12, G15, G16, G18, G19, G23, G24, G26, G35, G38, G39 konuya ilişkin açıklamalarda bulunmuştur. Katılımcılardan bazılarının ifadesi şöyledir:

D5: “*Sosyal ilişkilerde iyi olanlar.* Komşularım ile ve mahallemdeki insanlarla bile iyi olmalıyım. Çevremde bulunan bütün insanlarla iyi olup en azından hal hatır soran, selam veren birisi olmam gerekir. Her anlamda sosyal olan ama bu sosyalleşmede herkese iyi olan olmayabilir, herkesle iyi anlaşamayabiliriz. Fakat en azından hal hatır soran, hoş muhabbeti olan insan olmalıyız.” (Kkö, ihtiyaç odaklı, kadrolu, ön lisans mezunu, merkez, görev süresi 10 yıl ve üzeri, Aksaray)

G19: “Bir öğrencinin derdi sıkıntısı mı oldu ona gidip rahatça anlatabilmelidir. Hocanın karşısında kendimi rahat hissetmem önemli. Her ne olursa olsun *hiç çekinmeden özel ve her türlü konuları hocama anlatabiliyorum*, onunla konuşabiliyorum.” (Lise mez., Aksaray)

G35: “*Hoca-talebe ilişkisinden çok arkadaş ilişkisi* kurulunca daha samimi oluyor. Onlar bize biz onlara derdini anlatıyoruz ve aslında ortak derdimiz İslam oluyor.” (Ü Öğrencisi, Elektrik Elektronik Mühendisliği, Fen ve Mühendislik Bilimleri, Nevşehir)

Katılımcıların sosyal iletişim becerisine dair ait yukarıdaki verilere bakıldığında konuşkan olma, anlaşılır bir dil kullanma, samimi iletişim kurma, ilgili olma, saygı ve sevgi sınırını koruma, ben dilini kullanma, empati kurabilme, iletişimde rahat hissetme gibi özelliklerin ön plana çıkarıldığı görülmektedir. Öğretmenlerin iletişim becerilerine dair Ausbel ve Robinson (1969), Blair ve diğerleri (1975) Brophy ve Good (1986), Berklin (1974), Özdemir (1992) tarafından yapılan araştırmalarda öğretmenlerin, öğretmen adaylarının ve öğrencilerin akademik iletişimden çok günlük ve kişisel iletişimine önem verildiği tespit edilmiştir.¹⁸ Yukarıdaki verilerin de bu durumu desteklediği görülmektedir.

Gençlik faaliyetlerini düzenleyenlerin iletişim becerisine dair yukarıdaki ifadelerde öne çıkan kavramlardan biri “ben dilidir”. Günümüzde gençler nasihat, emir, yargılama içeren ve bireyi savunmaya yönelen sen dili yerine; iletişimin bu engellerinden arınmış olan, durum ve davranışa odaklanan, samimi ve rahat bir üslup içeren ben dilini tercih etmektedir. Din görevlilerinin ben dilini tercih etmesi, saygı ve sevgi sınırını koruyarak arkadaşça yaklaşımın gençlerle iletişimini kuvvetlendirmede önemli rol üstlenebilir. Yapılan bir araştırmada¹⁹ eğitimci adaylarının üniversitede iletişim dersi almasının iletişim becerilerinin gelişmesine katkı sağladığı tespit edilmiştir. Başkanlığın görevli personeline yönelik bu alanda bir çalışmasının olup olmadığı bilinmemektedir. Bu çerçevede gençlik faaliyetlerinde görev alan din görevlilerine yönelik hizmet öncesi ve hizmet içi iletişim seminerleri verilebilir.

Dinleme Becerisi: Dinleme etkili bir iletişimin en önemli adımıdır. Günümüzde dinleme becerisi unutulmuş, önemsenmemiş bir iletişim becerisi olarak bazı kaynaklarda geçmektedir. Dinleme sadece kulakla yapılan bir eylem olmayıp işitme, dikkat, anlama, analiz vb. zihinsel süreçleri de içermektedir.²⁰ Gençlik faaliyetlerini düzenleyen din görevlilerinin sahip olduğu özelliklerden biri de iyi dinleme becerisidir. Katılımcılardan genç kız G4, G8, G18, G28, G32, G33, G36 konuya ilişkin görüş belirtmiştir. Katılımcılardan bazılarının ifadesi şöyledir:

¹⁸ Kevser Baykara Pehlivan, “Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Algıları Üzerine Bir Çalışma”, *İlköğretim Online* 4/2 (2005), 18.

¹⁹ Baykara Pehlivan, “Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Algıları Üzerine Bir Çalışma”, 11.

²⁰ Yusuf Doğan, “Dinleme Becerisini Geliştirmede Etkinliklerden Yararlanma”, *TÜBAR-XXVII*, (2010), 265-266.

G28: “Gençleri severek dinliyorlar. Böylece onlara yakınlık hissediyoruz. Yoksa ben de onları dinleyemem ve bana güven vermezler. Bu tarz sıcakkanlı hocalar öğrencileri daha çok çeker.” (Ü Öğrencisi, Türk Dili ve Edebiyatı, Sosyal Bilimler, Nevşehir)

G36: “Buradaki hocamı da oradaki hocamı da çok sevdim. Bizi gerçekten dinliyorlardı. Bize ne yaptın sen demeden, bizi azarlamadan, yargılamadan, keşke böyle yapmasaydın, niye böyle oldu demeden saygıyla dinliyorlardı. Bizi dinliyordu, bir psikolog, başkası hatta arkadaşlarım ve ailem bile beni bu kadar dinlemezler.” (Ü Öğrencisi, Ceza İnfaz ve Güvenlik Hizmetleri, Sosyal Bilimler, Nevşehir)

Yukarıdaki ifadelerde gençlik faaliyetlerindeki din görevlilerinin dinleme becerisine dair bazı özellikler ön plana çıkmaktadır. İlgilenme, sevmeye, saygı duyma, yargılamama, azarlamama, rahat hissettirme gibi özelliklerle birlikte dinleme eyleminin bazı niteliklerine yer verilmiştir. Bu özelliklerin yanı sıra etkin bir dinleme anlatılanları toplama ve özetleme, dinlerken not alma, akılda canlandırma, anlatıcının yaşantısıyla bağ kurmasına yardımcı olma, anlatıcıya uygun geribildirimde bulunma, gerektiğinde soru-cevap yapma gibi aşamaları içermelidir.²¹ Yukarıdaki dinleme eylemlerinde ise bu aşamaların varlığına ilişkin açıklama yapılmamıştır. Din görevlilerinin bu aşamaları dikkate alması dinleme eyleminin etkinliğini arttırabilir.

Dinleme türleri etkili, empatik, eleştirel, ayırt edici ve estetik dinlemedir. Görüşme verilerinden hareketle gençlerin etkili ve empatik dinlemeyi önemseydiği söylenebilir. Dinleme doğuştan gelen doğal bir yeti olmakla birlikte geliştirilmesi gerekmektedir. Özellikle dinleme sürecini edilgenlikten kurtararak aktif hale getirilmelidir. Din görevlilerine bu noktada önemli sorumluluklar düşmektedir. Dinleme sonrası öğrencilere sözlü ya da davranışsal olarak bir geribildirimde bulunmak dinleme için önemlidir. Genç kız G33’ün ifadesinde bunun gözetildiği söylenilebilir. Ayrıca yukarıdaki ifadelerde katılımcılar dinleme eyleminin güvende, değerli ve rahat hissetme, faaliyetlere katılma istediğinin ve öğreticiye duyulan muhabbetin artması gibi katkılar sağladığını belirtmiştir. Din görevlilerinin dinleme becerisine dair yeterliliğini arttırmak ve yeterlilik kazandırmak üzere Başkanlık bünyesinde eğitimler düzenlenebilir.

Sonuç ve Öneriler

Araştırmaya katılan kadın din görevlisi ve genç kızların görüşlerinden hareketle gençlik faaliyetlerini düzenleyen veya bu faaliyetlerde görev alan din görevlilerinin sahip olduğu özellikler belirlenmiştir. Bunlar olumlu kişilik özellikleri, bilgi yeterliliği, eğitim-öğretim yeterliliği, yöntem yeterliliği ve iletişim becerisidir. Araştırma kapsamında yapılan görüşmelerde en fazla olumlu kişilik özelliklerine ilişkin, en az ise bilgi yeterliliğine ilişkin görüş bildirilmiştir.

İlk kategori gençlik faaliyetlerini düzenleyen din görevlilerinin olumlu kişilik özellikleridir. Din görevlilerinin olumlu kişilik özellikleri yardımsever ve merhametli olmaları, sorumluluk bilinci, güler yüzlü olmaları, fedakâr olmaları, empati yapabilmeleri, samimi ve güvenilir olmaları, sevgi dolu olmaları, genç ruhlu, enerjik ve heyecanlı olmalarıdır. Bunlar arasında sorumluluk bilinci daha öne çıkarken güler yüzlü olduklarına ilişkin veri en az düzeydedir. İkinci kategori ise bilgi yeterliliğidir. Bu kategori din

²¹ Mehmet Kurudayıoğlu - Fatih Kana, “Türkçe Öğretmeni Adaylarının Dinleme Becerisi ve Dinleme Eğitimi Özyeterlik Algıları”, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 9/2 (2013), 255.

görevlisinin dinle ilgili bilgisi, genel kültür bilgisi ve pedagojik formasyon bilgisini kapsamaktadır. Bu alt temalardan dinle ilgili bilgi yeterliliği daha ön plana çıkmış; din görevlilerinin genel kültür ve pedagojik formasyon yeterliliğine dair yeterli veriye ulaşamamıştır. Sonucu kategori ise din görevlilerinin eğitim-öğretim yeterliliğidir. Bu kategori de yöntem yeterliliği ve iletişim becerisi olmak üzere iki alt tema halinde incelenmiştir. Din görevlilerinin yöntem yeterliliğinin yeterli düzeyde bulunmadığı, dinleme becerisine kıyasla sosyal iletişim becerisinin daha fazla olduğu dikkat çekmiştir.

Araştırma kapsamında yapılan görüşmelerde gençlik faaliyetlerine ilişkin görüş belirten ve bu faaliyetlerde görev alan din görevlilerinin mesleki özelliklerine bakıldığında çoğunun kadrolu, ön lisans mezunu, merkezde ve ihtiyaç odaklı görevli olduğu ve mesleki tecrübesinin fazla olduğu görülmektedir. Bu durum kurumsal görevlendirmeden ve bu özellikteki kişilerin gençlik faaliyetlerine gönüllü katılımından kaynaklanabilmektedir. Gençlik faaliyetlerinde görev alan din görevlilerinin görev alanları ihtiyaç odaklı, 4-6 yaş, hafızlık kurs öğreticisi ve vaizedir. Bunlar arasında gençlik faaliyetlerinde en fazla ihtiyaç odaklı Kur'an kursunda görev yapan din görevlilerinin, en az ise vaizlerin görev aldığı tespit edilmiştir. Ayrıca din görevlilerinden bazıları mesleki görevinin yoğunluğu, katıldığı çeşitli eğitimler, aile hayatı, serbest vaktinin olmaması gibi nedenlerden dolayı gençlik faaliyetlerinde görev almanın zorluğundan bahsetmiştir. Görev statüsü olarak kadroluların gençlik faaliyetlerinde daha fazla görev alması, kurum aidiyetinin kadrolu din görevlilerinde daha fazla olduğunu ortaya koyabilir. Görev yılı olarak değerlendirildiğinde ise gençlik faaliyetlerinde görev süresi 10 yıl ve üzeri olan din görevlileri daha aktiftir. Buradan hareketle mesleki tecrübenin gençlik faaliyetlerine katılımı önemli ölçüde etkilediği söylenebilir.

Gençlik faaliyetlerinde görevli din görevlilerinin kişilik özelliklerini, bilgi, eğitim-öğretim ve yöntem yeterliliğini, iletişim becerisini tespit etmeye yönelik bilimsel çalışmaların yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Gençlik faaliyetlerinin daha etkin ve verimli olmasında bu faaliyetlerde rehberlik görevi üstlenen din görevlilerinin payı büyüktür. Din görevlilerinin sahip olduğu bu özelliklerin değerlendirilmesi, geliştirilmesi ve bu özellikler dikkate alınarak görevlendirme yapılması önem taşımaktadır.

Gençlik faaliyetlerinin verimliliğini, sürdürülebilirliğini, nitelik ve niceliğini arttırmak adına Başkanlık bünyesinde gençlik faaliyetleri için ayrı ve temel bir din görevlisi kadrosu oluşturulmalıdır. Bu seçim kurum içinden naklen alım (Kur'an kursu hocası, vaiz vb.) ile olabileceği gibi kurum dışından atama ile de olabilir.

Gençlik kadrosunda görev alacak din görevlisinin sayısı mahalli şartlara, düzenlenmesi planlanan faaliyetlere, genç kızların ihtiyaç ve taleplerine göre belirlenebilir. Bu kadrodaki din görevlilerinin görev alanı sadece gençlik faaliyetleri ile sınırlı olmalı; ihtiyaç odaklı, 4-6 yaş, hafızlık gibi alanlardaki görevine de son verilmelidir.

Gençlik faaliyetlerine dair oluşturulan özel kadroda her ilden en az bir bay-bayan vaiz gençlik koordinatörüyle birlikte gençlik faaliyetlerini yürütmek üzere görevlendirilebilir. Ayrıca din görevlileri belirlenirken olumlu kişilik özellikleri taşıması, yeterli alan ve genel kültür bilgisinin olması, yöntem yeterliliği, gençlerle iletişiminin iyi olması gibi hususlar dikkate alınmalıdır. Bunların yanı sıra gençlik faaliyetlerinde görevli din görevlilerinin bilgi yeterliliğini tespit etmeye ve geliştirmeye yönelik hizmet öncesi ve hizmet içi çalışmaların yapılmasına ihtiyaç duyulduğu söylenebilir.

Kaynakça | References

- Akyürek, Süleyman. *Din Öğretimi Model Strateji Yöntem ve Teknikler*. Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık, 6. Basım, 2018.
- Alkan, Ahmet Ali. *Öğrenme ve Öğretme Süreci Açısından Yaz Kur'an Kursları (Balıkesir Örneği)*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2014.
- Baykara Pehlivan, Kevser. "Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Algıları Üzerine Bir Çalışma". *İlköğretim Online* 4/2 (2005), 17-23.
- Bozkuş, Kıvanç - Özdere, Mustafa. "Öğrencinin Öğretmene Güveni Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması". *Anadolu Eğitim Liderliği ve Öğretim Dergisi* 9/2 (2021), 145-158.
- Çalışkan, Nihat - Yeşil, Rüştü. "Eğitim Sürecinde Öğretmenin Beden Dili". *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi* 6/1 (2005), 199-207.
- Çetinkanat, Canan. "Öğretmen Adayları ve Müfettişlerin Bakış Açısından Öğretmen İletişim Becerileri". *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi* 14/14 (1998), 1-13.
- Çobanoğlu, Abdullah. *Halk Arasında Yaşayan Hurafeler Üzerine Bir Alan Araştırması (Bursa/Osmangazi Örneği)*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2006.
- Doğan, Yusuf. "Dinleme Becerisini Geliştirmede Etkinliklerden Yararlanma". *TÜBAR-XXVII*, 263-274.
- Doğan, Yusuf - Özçak, Hüseyin. "Türkçe Öğretmeni Adaylarının Genel Kültür Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma". *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 18/2 (2020), 595-623.
<https://doi.org/10.37217/tebd.788751>
- Gökçakan, Zafer - Gökçakan, Nurcan. "Öğretmen Yetiştirmede Olumlu Kişilik Özellikleri Kazandırma İşlevi". *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi Özel Sayı 11* (1999), 206-210.
- Gündoğdu, Kerim vd. "Öğretmen Adayları Öğretmenlik Uygulamasında Yeterli mi? (Bir Olgubilim Çalışması)". *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 5/1 (2018), 150-166. <https://doi.org/10.30803/adusobed.338417>
- Kara, Büşra. *Okul Öncesi Dönemi (4-6 Yaş Grubu) Çocukların Din Eğitiminde Görev Alan Eğitimcilerin- Din Görevlilerinin Pedagojik Yeterlilikleri*. Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Kurudayıoğlu, Mehmet - Kana, Fatih. "Türkçe Öğretmeni Adaylarının Dinleme Becerisi ve Dinleme Eğitimi Özyeterlik Algıları". *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 9/2 (2013), 245-258.
- Pala, Aynur. "Öğretmen Adaylarının Empati Kurma Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma". *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 23/23 (2008), 13-23.
- Üstünsel, Gülcan. *Etkili İletişim Becerileri ve Beden Dili*. Tekirdağ: Namık Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2011.

- Yıldırım, Ali - Şimşek, Hasan. *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları, 11. Basım, 2018.
- Yin, Robert K. *Durum Çalışması Araştırma Uygulamaları*. çev. İlhan Günbayı. Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık, 3. Basım, 2017.
- Yüksel, Zeynep. “4-6 Yaş Kur’an Kursu Öğreticilerinin Öğretim Yöntemleri Açısından Yeterlik Algıları (Çankırı Örneği)”. *Dini Araştırmalar* 24/60 (2021), 147-179.
<https://doi.org/10.15745/da.907866>